

Stadsbyggnadsförvaltningen
Undersökning

Datum
2025-11-24

Diarienummer
PBN 2023-001851

Handläggare
Sebastian Nordman

Undersökning om betydande miljöpåverkan för Detaljplan för Del av Bälinge-Ekeby 1:3

Bakgrund

När en ny detaljplan tas fram, eller en befintlig detaljplan ändras, ska kommunen ta ställning till om genomförandet av detaljplanen kan antas medföra betydande miljöpåverkan eller inte. För att ta reda på det, ska i princip alla¹ förslag till detaljplaner, eller ändringar i befintliga detaljplaner, genomgå en så kallad undersökning, enligt plan- och bygglagens 5 kapitel 11 a § och 6 kapitel 1 § miljöbalken.

I det fall detaljplanen bedöms medföra betydande miljöpåverkan ska en strategisk miljöbedömning genomföras och en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) upprättas. Miljöbedömningen utgör själva processen, som löper parallellt med planarbetet, med syfte att ge inspel kring möjliga anpassningar av planen, införande av planbestämmelser eller andra åtgärder som behövs för att minimera miljöpåverkan.

Syfte

Enligt 6 kapitel 1 § miljöbalken (MB) är det övergripande syftet med en miljöbedömning att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas.

Detta dokument syftar till att, i inledning av planprocessen, bedöma och dokumentera planens potentiella miljöpåverkan. Om undersökningen kommer fram till att planens genomförande kan antas medföra en betydande miljöpåverkan innebär det att planen ska miljöbedömas och en MKB ska upprättas. Undersökningen utgör också underlag för avgränsning av miljöaspekter i MKB:n, i det fall beslut om betydande miljöpåverkan tas.

Undersökningen används också för att avgränsa vilka typer av miljöpåverkan som behöver beskrivas och hanteras vidare, även om planens genomförande inte bedöms innebära betydande miljöpåverkan.

¹ Undantaget gäller om detaljplanen endast är till för att tillgodose totalförsvarets eller räddningstjänstens behov.

Bedömning av betydande miljöpåverkan

I miljöbedömningsförordningen § 5 anges vilka omständigheter som kommunen ska utgå från vid undersökningen av om en detaljplan kan antas medföra betydande miljöpåverkan på miljön, hälsan, hushållning med mark, vatten och andra resurser. Var gränsen för betydande miljöpåverkan går är inte närmare preciserat. Kommunen måste göra en bedömning i varje enskilt fall.

Nedan ges några exempel på förutsättningar som kan bidra till betydande miljöpåverkan:

- Risk för negativ påverkan på riksintressen (Natura 2000/Riksintresse för naturvård, kulturmiljövård eller friluftsliv med mera)
- Risk för negativ påverkan på skyddade arter
- Risk för stor negativ påverkan på grundvatten
- Förorenad mark i kombination med risk för översvämning

Viktigt att poängtera är dock att det är den totala sammanvägningen av miljöpåverkan som ligger till grund för beslut om betydande miljöpåverkan. Även om ingen stor påverkan inom någon av ovanstående punkter skulle identifieras, kan en liten påverkan inom många aspekter ge en sammantaget stor påverkan, och därför resultera i betydande miljöpåverkan och behov av MKB.

Om förslaget till detaljplan innebär att planområdet får tas i anspråk för att anlägga större och särskilt komplexa projekt, kallas de för MKB-projekt, se plan- och bygglagen 4 kapitlet 34 §. Ett MKB-projekt är ett projekt som enligt plan- och bygglagen och miljöbalken ska miljöbedömas i en detaljplaneprocess där aspekterna i miljöbedömningsförordningen § 10-13 belyses. Exempel på MKB-projekt är till exempel ett industriområde, ett köpcentrum, en parkeringsanläggning eller spårväg. För fler exempel, se Boverkets webbsida.

Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer inte att dessa mer omfattande kriterier behöver beaktas för aktuell detaljplan då planområdet inte kommer tas i anspråk för åtgärder som listas i PBL 4 kap. 34 § andra stycket.

Stadsbyggnadsförvaltningen anser inte att förslaget till detaljplan för del av Bälinge-Ekeby 1:3 är ett så kallat "annat stadsbyggnadsprojekt" eftersom detaljplanen är av begränsad omfattning och enbart inkluderar en skola med tillhörande funktioner. Platsen saknar i övrigt funktioner som präglar områden med en "urban karaktär".

Undersökningens tre delar

Enligt 6 kapitlet 6 § miljöbalken innebär undersökningen att kommunen identifierar omständigheter som talar för och emot en betydande miljöpåverkan i början av planprocessen. Denna del av undersökningen görs i detta dokument.

Därefter, i undersökningens andra del, samråder kommunen i frågan om betydande miljöpåverkan med de kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen eller programmet.

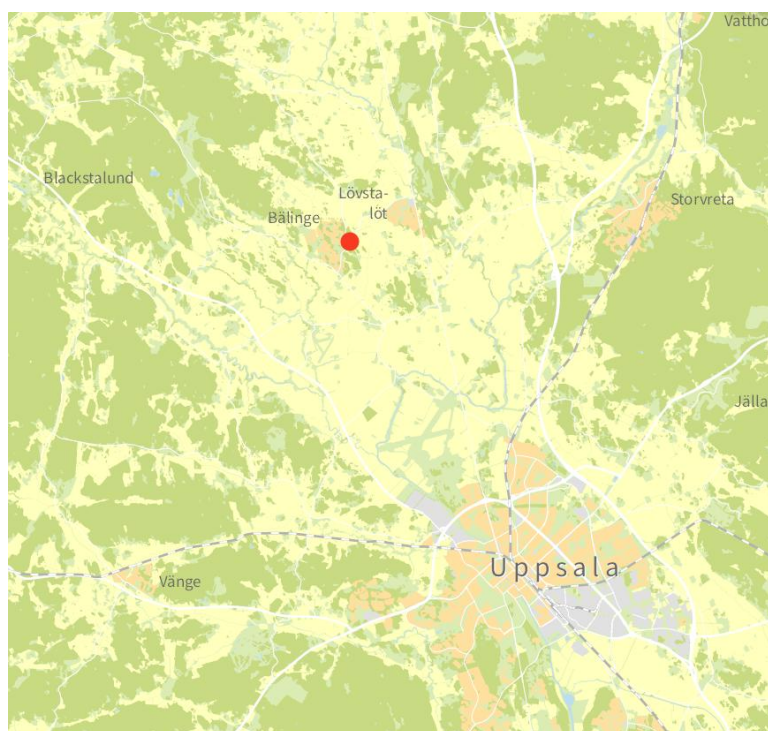
Enligt 6 kapitlet 7 § miljöbalken ska kommunen, när undersökningen är genomförd, i ett särskilt beslut avgöra om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Beslutet, som utgör undersökningens tredje del, ska redovisa de omständigheter som talar för eller emot betydande miljöpåverkan i miljöbalkens mening.

Beslutet ska göras tillgängligt för allmänheten. Enligt 6 kapitlet 8 § miljöbalken får beslutet om huruvida genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan inte överklagas. Däremot kan kommunen i ett senare skede göra en annan bedömning.

Planuppdraget

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra en ny grundskola (förskoleklass – årskurs 6) med kapacitet för 630, inklusive idrottshall och fritidsverksamhet. Detaljplanen reglerar höjder, placering och utformning av ny bebyggelse med syftet att säkerställa en anpassning till områdets kulturhistoriska värden och landskapsbilden. Planen begränsar byggrätten för att möjliggöra en skolgård med tillräcklig friyta. För att tillgodose behovet av tekniska anläggningar i området så möjliggör detaljplanen även byggrätter för en transformatorstation, dagvattenanläggning, tryckstegringsstation och mast eller torn för radio- och telekommunikation.

Planområdet utgörs främst av grönytor, jordbruksmark och en grusplan. I den norra delen av planområdet finns två ekonomibyggnader och en tryckstegringsstation. Strax väster om grusplanen finns en 24 meter hög mast med tillhörande basstation för mobiltelefoni.

Figur 1: Planområdets lokalisering i förhållande till närliggande tätorter. Planområdet är markerat med röd prick.

Figur 2: Planområdets preliminära avgränsning markerat i rött.

Planförslaget innebär en förändrad markanvändning då:

- En grusplan, naturmark och jordbruksmark omvandlas till skolområde med tillhörande byggnader, skolgård, tekniska anläggningar och infrastruktur.

Planförslaget innebär en ökad exploateringsgrad: Ja

Är föreslagen markanvändning förenlig med gällande översiktsplan:²: Ja

Planförslaget ingår i planprogram, fördjupad översiktsplan eller liknande, där miljöbedömning och miljökonsekvensbeskrivning redan genomförts: Nej

² Detta är kopplat till Miljöbalkens kapitel 3: "Grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden, 1 § Mark- och vattenområden ska användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde ska ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning".

Bedömning av betydande miljöpåverkan enligt Miljöbedömningsförordningen

Nedan redovisas kommunens bedömning av betydande miljöpåverkan genom en beskrivning av planen och platsen, samt bedömning av påverkan. Utgångspunkten är bedömningskriterierna i 5 § miljöbedömningsförordningen 2017:966. Bedömningarna är preliminära och ny kunskap som tillförs planarbetet kan innebära att de behöver omvärderas.

Planen

Miljöbedömningsförordningen 5§ 1, a-d

I vilken utsträckning detaljplanen:	Kommentar
a) anger förutsättningar för verksamheter eller åtgärder när det gäller lokalisering, typ av verksamhet, storlek eller driftsförhållanden eller genom att fördela resurser	Detaljplanen möjliggör för skola med kompletterande funktioner och en telemast. Detaljplanen bedöms inte möjliggöra för en verksamhet som kan ha en betydande påverkan på mark och vatten.
b) har betydelse för de miljöeffekter som genomförandet av andra planer eller program medför	Detaljplanen bedöms inte påverka möjligheten att genomföra andra planer eller program i området utifrån de miljöeffekter som uppstår.
c) har betydelse för att främja en hållbar utveckling eller för integreringen av miljöaspekter i övrigt, eller	Detaljplanen bedöms bidra till en resurserseffektiv planering utifrån tillgång till kollektivtrafik, service, infrastruktur samt vatten- och avloppsförsörjning. Planområdet gränsar till fastigheten Bälunge-Ekeby 1:2 där det pågår ett planarbete för att utreda möjligheten att utveckla området med bostäder. I anslutning till planområdet pågår det en planprocess för bostäder, vilket tillsammans med placeringen i tätortsnära läge ger en närhet till skolgång för de barn som bor i området. Att skolbarn kan ta sig till skolan till fots eller med cykel är positivt, särskilt om det ersätter transport med bil.
d) har betydelse för möjligheterna att följa miljölagstiftningen	Detaljplanen bedöms inte medföra hinder för att miljölagstiftningen ska kunna följas.

Platsen

Miljöbedömningsförordningen 5§ 2, 8, 9.

2: Miljöproblem som är relevanta för planen, programmet eller ändringen

8: Det påverkade områdets betydelse och sårbarhet på grund av intensiv markanvändning, överskridna miljökvalitetsnormer, dess kulturvärden eller andra utmärkande egenskaper i naturen.

9: Påverkan på områden eller natur som har erkänd skyddsstatus nationellt, inom Europeiska unionen eller internationellt.

Fråga	Ja/Nej/Eventuellt ³	Kommentar
Berörs platsen av ställningstaganden kring mark- och vattenanvändning i ÖP 2016 angående: Dagvattenstråk Grönt stråk Viktigt grundvattenavsnitt Stort naturområde Grönområde Vattenförekomster vattendrag Vattenförekomster (sjöar, vattendrag)?	Nej	
Berörs platsen av särskilda mark- och vattenområden av riksintressen enligt miljöbalkens kap 3 och 4?	Ja	Berör riksintresse för totalförsvarets militära del. Tillåten höjd för byggnader och mast regleras i plankartan för att inte påverka riksintresset.
Berörs platsen av näringar av nationell betydelse såsom jordbruksmark och skogsmark för produktionsskog?	Ja	Planområdet består till stor del av jordbruksmark.
Berörs platsen av skyddade områden enligt miljöbalkens kap 7 och 8?	Ja	Inom planområdet finns odlingsrösen och diken, vilka omfattas av det generella biotopskyddet (7 kap. MB). Samtliga odlingsrösen och tre diken kommer att påverkas vid utgrävning av fornlämningar och anläggning av skolgård.

³ Välj alternativet eventuellt ifall ytterligare utredning krävs för att besvara frågan

Fråga	Ja/Nej/Eventuellt ³	Kommentar
		Dispens från det generella biotopskyddet finns för berörda odlingsrösen och diken.
Finns högt klassade naturvärdesobjekt i naturvärdesinventering (klass 1 och 2) inom eller i närheten av planområdet?	Nej	
Finns skyddade arter registrerade i Artportalen inom eller i närheten av planområdet?	Ja	En naturvärdesinventering, en fågelinventering och en fladdermusinventering har genomförts. Inom planområdet finns gullviva och potentiella livsmiljöer för huggorm och skogsödlor. Inga kräddjur har observerats vid inventering. Fladdermöss och häckande starar har observerats inom och i anslutning till planområdet. Säker häckning av Stare har konstaterats i anslutning till planområdet, med föreslagna skyddsåtgärder bedöms arten inte påverkas negativt. Inga fladdermöss bedöms nyttja ekonomibyggnaderna inom planområdet för viloplatser, övervintringsutrymmen eller yngelkolonier.
Berörs platsen av Uppsala kommuns känslighetsklassade områden för grundvatten (Riskanalys av Uppsala- och Vattholmaåsarnas tillrinningsområde ur grundvattensynpunkt, 2023).	Nej	

Fråga	Ja/Nej/Eventuellt ³	Kommentar
Finns byggnad eller anläggning som är skyddad som byggnadsminne eller finns fornlämning enligt kulturmiljölagen (1988:950) inom området?	Ja	Det finns inga byggnadsminnen inom planområdet. Inom planområdet finns det en stor mängd fornlämningar och en förundersökning har genomförts. Vid förundersökningen framkom över 300 arkeologiska objekt. Ett genomförande av detaljplanen förutsätter att fornlämningarna på platsen kan grävas ut och tas bort.
Finns risker på platsen som behöver särskild hänsyn? Behövs särskilda utredningar, undersökningar skyddsavstånd med mera?	Ja	Vid marktekniskundersökning identifierades en markförorening i form av kobolt. De påvisade halterna utgör inte en hälsorisk för människor eftersom odling inte planeras inom planområdet. Höga objekt (Försvarsmakten), högst höjd för byggnader och mast regleras i plankartan.

Påverkan

Miljöbedömningsförordningen 5§ 3, 6.

3: de sannolika miljöeffekternas och det påverkade områdets utmärkande egenskaper

6: miljöeffekternas omfattning

Påverkan på miljön och människors hälsa vid genomförande av planen;

Miljöeffekt	Positiv eller ingen påverkan	Risk för viss negativ påverkan	Risk för stor negativ påverkan
Finns risk för påverkan på naturvärden, gröna värden / kilar, biologisk mångfald, växt- och djurliv?		Planområdet utgörs till stor del av naturmark och jordbruksmark. Risk för viss negativ påverkan för naturvärden inom planområdet. I planområdet finns det två naturvärdesbiotoper med naturvärdesklass 4 – <i>visst naturvärde</i>. I båda naturvärdesbiotoperna finns det odlingsrösen som omfattas av det generella biotopskyddet. Biotoperna kommer att påverkas vid utgrävning av fornlämningar och vid anläggning av byggnader, infrastruktur och skolgård. Dispens från det generella biotopsskyddet finns. Planområdet angränsar även till en skogsdunge som utgör en naturvärdesbiotop med naturvärdesklass 4 – <i>visst naturvärde</i>. Inom planområdet finns gullviva, ask, riddarsporre och brudbröd, vilka kommer påverkas vid ett genomförande av detaljplanen. Det finns även ytor som är mycket lämpliga	

Miljöeffekt	Positiv eller ingen påverkan	Risk för viss negativ påverkan	Risk för stor negativ påverkan
		livsmiljöer för skogsödlar och huggorm. Ett genomförande av planen kan komma att i synnerhet arta stare som häckar på två platser i skogsbrynet i anslutning till planområdet. Exploateringen kan innebära ökade störningsmoment från mänsklig aktivitet som innebär att häckning uteblir långsiktigt. Fladdermöss har observerats inom planområdet. Fladdermössen bedöms inte nyttja de ekonomibyggnader som finns inom planområdet.	
Finns risk för påverkan på rekreation och friluftsliv ?	Positiv påverkan, planområdet hyser inte några utpekade rekreativa värden idag. Detaljplanen medför och skapar möjlighet att förbättra kopplingarna i östra Bälunge med tillhörande grönområden.		
Finns risk för påverkan på kulturmiljövärden ?			Planförslaget innebär viss negativ påverkan på kulturmiljön då kopplingen mellan det äldre byläget och jordbruksmarken byggs bort. Skolbyggnaden bedöms medföra negativa effekter på kulturmiljön genom dess volym

Miljöeffekt	Positiv eller ingen påverkan	Risk för viss negativ påverkan	Risk för stor negativ påverkan
			och fotavtryck. Den föreslagna telemasten bedöms medföra negativa effekter på kulturmiljön då den bidrar till en ökad skalförskjutning samt att byggnadsverket blir synligt från radbyn och på långa avstånd över slättlandskapet. I plankartan regleras skolbyggnadens placering och utformning samt telemastens placering för att minska deras påverkan på områdets kulturmiljövärden. Inom planområdet finns en stor mängd fornlämningar. Fornlämningarna har utretts i en arkeologisk förundersökning. För att möjliggöra bebyggelsen behöver fornlämningarna inom planområdet grävas ut och avlägsnas från platsen. Vilket innebär en stor negativ påverkan på kulturmiljön.

Miljöeffekt	Positiv eller ingen påverkan	Risk för viss negativ påverkan	Risk för stor negativ påverkan
Finns risk för påverkan på landskapsbild ?		Risk för viss negativ påverkan på landskapsbilden. Stora delar av planområdet är obebyggt. Nya byggnader och mast kommer påverka landskapsbilden och siktlinjerna i området eftersom de uppförs på en öppen markyta mot ett öppet landskap. I plankartan regleras skolbyggnadens och telemastens placering för att minska deras påverkan på landskapsbilden.	
Finns risk för påverkan på grundvatten – att miljökvalitetsnormer inte kan följas eller att riktvärden överskrids?	Ingen påverkan. Planområdet ligger inte inom vattenskyddsområde eller Uppsala- och Vattholmaåsarnas tillrinningsområde.		
Finns risk för påverkan på ytvatten - att miljökvalitetsnormer inte kan följas, eller att riktvärden överskrids?		Risk för viss negativ påverkan. Ökad andel hårdgjorda ytor kan öka föroreningsbelastningen på recipienten om inga åtgärder vidtas. I dagvattenutredning föreslås åtgärder för rening av dagvatten.	
Finns risk för människors hälsa eller miljö kopplat till risk och säkerhetsaspekter gällande översvämning och skyfall		Risk för viss negativ påverkan. Planområdet riskerar att översvämmas vid ett 100-årsregn. I dagvattenutredning föreslås skyddsåtgärder som kan vidtas för att mildra och förebygga skador på byggnader.	

Miljöeffekt	Positiv eller ingen påverkan	Risk för viss negativ påverkan	Risk för stor negativ påverkan
Finns risk för människors hälsa eller miljön kopplat till risk och säkerhetsaspekter gällande instabilitet, sättningar, erosion, ras och skred	Ingen påverkan. Inom planområdet bedöms det inte förekomma risker gällande instabilitet, sättningar, erosion, ras och skred.		
Finns risk för människors hälsa eller miljön kopplat till risk och säkerhetsaspekter gällande förorenad mark	Ingen påverkan. Inom planområdet finns naturligt förekommande halter av kobolt som överskrider riktvärdena för känslig markanvändning. Det generella riktvärdet för kobolt vid känslig markanvändning är styrande av hälsorisker för människor via intaget av växter som odlas inom det förorenade området. De påvisade halterna bedöms inte medföra någon hälsorisk för människor eftersom ingen odling planeras på fastigheten.		
Finns risk för människors hälsa eller miljön kopplat till risk och säkerhetsaspekter gällande utsläpp	Ingen påverkan. Bedöms inte bidra till risk för utsläpp.		
Finns risk för människors hälsa eller miljön kopplat till risk och säkerhetsaspekter gällande explosion	Ingen påverkan. Planområdet ligger inte i anslutning till rekommenderad färdväg för farligt gods.		
Finns risk för människors hälsa eller miljön kopplat till risk och säkerhetsaspekter gällande strålning till exempel elektromagnetiska fält från järnväg,	Ingen påverkan. Befintlig telemast ersätts med en ny. Den nya telemasten föreslås vara 45 meter hög, vilket ger goda möjligheter att uppnå Strålsäkerhetsmyndighetens referensvärden.		

Miljöeffekt	Positiv eller ingen påverkan	Risk för viss negativ påverkan	Risk för stor negativ påverkan
elnätsstationer, kraftledning.			
Finns risk för påverkan på människors hälsa till följd av buller från väg, järnväg, verksamheter, flygtrafik med mera (Miljökvalitetsnormer buller)	Ingen risk. Planområdet ligger i anslutning till två trafikerade vägar. Naturvårdsverkets angivna riktvärden för buller på skolgård ska uppnås.		
Finns risk för påverkan på människors hälsa till följd av vibrationer från tung trafik, järnväg med mera.	Ingen påverkan.		
Finns risk för påverkan på människors hälsa till följd av försämrad luftkvalitet (Miljökvalitetsnormer luft)	Ingen påverkan. Planområdet ligger i anslutning till trafikerade vägar men det skapas ingen stängd gatusektion. Luften har goda möjligheter att ventilera.		
Finns risk för påverkan på människors hälsa till följd av djurhållning på grund av risk för allergener (närhet till stall, beteshagar med mera)	Ingen påverkan.		
Finns risk för påverkan på människors hälsa till följd av ljusförorening från belysningsmaster vid verksamheter eller evenemangsplatser med mera.	Ingen påverkan.		
Finns risk för påverkan på människors hälsa till följd av lukt från avloppsreningsverk, pumpstation med mera.	Ingen påverkan.		

Miljöeffekt	Positiv eller ingen påverkan	Risk för viss negativ påverkan	Risk för stor negativ påverkan
Finns risk för klimatpåverkan på grund av ökade utsläpp av växthusgaser, kopplat till förändrad markanvändning?	Ingen påverkan. Planområdet har lokalisering med närhet till bostadsområden, kollektivtrafik samt gång- och cykelstråk, vilket ger förutsättningar för ett hållbart resande. En ändrad markanvändning av det här slaget kan bidra till en ökad alstring av trafik eftersom planområdet i dagsläget inte har någon publik användning. En sådan alstring bedöms inte vara i en sådan nivå som kan medföra en påverkan på klimatet.		

Sammanvägning av påverkan

Miljöbedömningsförordningen 5§ 4, 5.

4: I vilken utsträckning det går att avhjälpa de sannolika miljöeffekterna

5: Miljöeffekternas gränsöverskridande egenskaper

Fråga	Ja/Nej/Eventuellt	Kommentar
Är det sannolikt att negativa miljöeffekter uppkommer på miljö, klimat, hälsa eller hushållning med mark, vatten eller andra naturresurser?	Eventuellt	Ett genomförande av detaljplanen medför att områden medför risk för negativ påverkan på naturvärden, kulturmiljövärden, landskapsbild och ytvatten (MKN). Detaljplanens genomförande bedöms inte medföra några stora negativa konsekvenser som motiverar ett beslut om betydande miljöpåverkan och behov av miljökonsekvensbeskrivning.
Är miljöeffekterna bestående, det vill säga icke reversibla?	Ja	Miljöeffekterna som uppstår med den nya bebyggelsen är i stort bestående.
Kan ett genomförande av planen medföra att förebyggande åtgärder eller kompensationsåtgärder behöver vidtas?	Eventuellt	Odlingsrösen, diken och rödlistade träd som tas i anspråk eller avverkas för att genomföra detaljplanen kan aktualisera ett behov av kompensationsåtgärder. För att förebygga negativ effekt på den rödlista fågelarten stare ska arbeten undvikas under dess häckningsperiod.
Kan ett genomförande av planen som helhet, tillsammans med förväntad utveckling i omgivningen ⁴ , ge upphov till kumulativa negativa effekter ⁵ på miljön, hälsan eller hushållningen med mark,	Ja	Ett genomförande av detaljplanen bedöms, tillsammans med förväntad utveckling i omgivningen, innebära stora negativa kumulativa effekter

⁴ Som styrs av andra planer och program

⁵ Kumulativ negativ effekt = flera mindre effekter som kan ge stora negativa effekter utan att de var för sig behöver innebära betydande miljöpåverkan

vatten och andra naturresurser?		avseende områdets kulturmiljövärden.
---------------------------------	--	--------------------------------------

Samlad bedömning

Ett genomförande av detaljplanen innebär att tidigare obebyggd mark tas i anspråk för bebyggelse. Detaljplanen kan med medföra risk för viss negativ påverkan på naturvärden, landskapsbilden, ytvatten och buller. Detaljplanen kan medföra risk för stor negativ påverkan på kulturmiljövärden. Detaljplanen påverkar inte några riksintresen negativt.

Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att ett genomförande av detaljplan för del av Bälunge-Ekeby 1:3 inte kan antas medföra risk för betydande miljöpåverkan. Därmed behöver en miljökonsekvensbeskrivning enligt miljöbalken 6 kapitlet inte genomföras.

Stadsbyggnadsförvaltningen